

Національна академія педагогічних наук України

Інститут психології імені Г.С. Костюка

Лабораторія методології і теорії психології

L'Ordre des Psychologues du Quebec (Канада)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародного науково-практичного семінару

«ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПАНДЕМІЇ COVID-19: УКРАЇНО-КАНАДІЙСЬКИЙ ДОСВІД»

26 квітня 2021 року

Київ-2021

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПАНДЕМІЇ COVID-19: УКРАЇНО-КАНАДІЙСЬКИЙ ДОСВІД [збірник тез міжнародного науково-практичного семінару лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України]. Відп. ред. В.Л. Зливков; укладачі С.О. Лукомська, О.В. Котух. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2021. 97 с.

Збірник тез «**Психологічні виклики пандемії COVID-19: україно-канадійський досвід**» створений за матеріалами міжнародного науково-практичного семінару лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, присвяченого 30-річчю незалежності України. У збірнику представлено результати аналізу зарубіжних та вітчизняних досліджень з питань впливу пандемії COVID-19 на психічне і психологічне здоров'я особистості; окреслено форми організації та методики надання психологічної допомоги в період пандемії; визначено шляхи інтеграції зусиль психологів різних країн у розробці ефективних методик допомоги людям в період пандемії та по її завершенні.

Збірник адресовано психологам, соціальним працівникам, студентам вищих навчальних закладів та всім, хто цікавиться психологією особистості та психологією діяльності у кризових ситуаціях.

м. Київ, 2021

© лабораторія методології і теорії психології
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України

ЗМІСТ

Penaul Isabelle FACTORS ASSOCIATED WITH DEPRESSION, ANXIETY, AND PTSD SYMPTOMATOLOGY DURING THE COVID-19 PANDEMIC.....	5
Карамушка Людмила ВПЛИВ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ НА ПОЗИТИВНЕ ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСВІТНЬОГО ПЕРСОНАЛУ.....	8
Fontaine Alexis, Мельник Олена, Лукомська Світлана ОСОБЛИВОСТІ ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ, САМОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТАНІВ ОСІБ, ЯКІ ХВОРИЛИ НА COVID-19 РІЗНОГО СТУПЕНЮ ТЯЖКОСТІ.....	11
Anyan Jeff VIRTUAL MENTAL HEALTH SUPPORTS DURING COVID-19.....	15
Sharkova Svitlana, Manning David BACKWARD MAPPING IN DESIGNING ONLINE COURSE SCENARIOS.....	22
Морожанова Марія COVID-19 АССОЦИИРОВАННЫЕ ПЕРЕЖИВАНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	23
Андрусик Олена ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19...	27
Березовська Лариса ВПЛИВ КАРАНТИНУ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ.....	29
Губенко Олександр ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТВОРЧОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	32
Завгородня Олена ЧИННИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19: ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ.....	34
Запорожець Лілія, Міщенко Марина ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМОВАНOSTІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	37
Зливков Валерій ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	39
Зоріна Інна РЕЛАКСАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	43
Коноплицька Діана ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	46
Копилов Сергій СПРЯМОВАНІСТЬ НА ТВІР КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	48
Коробанова Ольга КОНТЕКСТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ.....	51
Косова Ангеліна, Краєва Оксана ОЦІНКА ЕКСПЕРТАМИ ОЗНАК ІДЕНТИЧНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС COVID-19.....	54
Котух Олена ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВИТИ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ.....	57
Крилова-Грек Юлія ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС COVID-19.....	59

Манілов Ігор О ПСИХОЛОГИЧЕСКОМ СОПРОВОЖДЕНИИ БОЛЬНЫХ COVID-19.....	62
Маринова Антоніна ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ПІДЛІТКІВ.....	66
Марценюк Марина ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ В РОБОТІ З ДЕПРЕСІЄЮ.....	67
Mykhalchuk Nataliia, Ivashkevych Ernest, Nabochuk Alexander COVID NEGATIVISM IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC.....	70
Пенькова Олена САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ – НЕОБХІДНА УМОВА ПСИХОЛОГІЧНОГО САМОЗАХИСТУ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ.....	74
Перепелиця Анна ПАНДЕМІЯ ЯК ПРИЧИНА ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПРОЯВІВ.....	77
Перепелюк Тетяна ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	79
Плетка Ольга ДОСВІД СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ НАСЕЛЕННЯ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	80
Погорільська Наталія СТАВЛЕННЯ ДО ЗНАЧИМОЇ СИТУАЦІЇ ПАНДЕМІЇ ЧЕРЕЗ COVID 19.....	83
Скоростецька Наталія СПЕЦИФІКА РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ НА ОРГАНІЗАЦІЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО.....	86
Степура Євген ПАНДЕМІЯ І ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ.....	87
Харченко Надія ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	89
Шрагина Лариса, Меерович Марк ПРИРОДА КОРОНАВІРУСА: «БИОЛОГИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОН»? (В ПОРЯДКЕ ГИПОТЕЗЫ)	91
Яковенко Сергій ДОСВІД ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ 1986 РОКУ У ПОРІВНЯННІ ІЗ СУЧАСНОЮ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19.....	93

8. Cai W, Lian B, Song X, Hou T, Deng G, Li H. A cross-sectional study on mental health among health care workers during the outbreak of Corona virus disease 2019. Asian J Psychiatr. 2020;51:102111. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102111>.
9. Sun N, Wei L, Shi S, Jiao D, Song R, Ma L, et al. A qualitative study on the psychological experience of caregivers of COVID-19 patients. Am J Infect Control. 2020;48(6):592–8. <https://doi.org/10.1016/j.ajic.2020.03.018>.
10. Yin X, Zeng L. A study on the psychological needs of nurses caring for patients with coronavirus disease 2019 from the perspective of the existence, relatedness, and growth theory. Int J Nurs Sci. 2020;7(2):157–60. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2020.04.002>.
11. Lai J, Ma S, Wang Y, Cai Z, Hu J, Wei N, et al. Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to coronavirus disease 2019. JAMA Netw Open. 2020;3(3):e203976. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3976>
12. Zhang W, Wang K, Yin L, Zhao W, Xue Q, Peng M, et al. Mental health and psychosocial problems of medical health workers during the COVID-19 epidemic in China. Psychother Psychosom. 2020;89(4):1–9. <https://doi.org/10.1159/000507639>.
13. Shacham M, Hamama-Raz Y, Kolerman R, Mijiritsky O, Ben-Ezra M, Mijiritsky E. COVID-19 factors and psychological factors associated with elevated psychological distress among dentists and dental hygienists in Israel. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(8):2900. <https://doi.org/10.3390/ijerph17082900>.
14. Chung JP, Yeung WS. Staff mental health self-assessment during the COVID-19 outbreak [Letter to editor]. East Asian Arch Psychiatry. 2020;30(1):34. <https://doi.org/10.12809/eaap2014>.
15. Ahmed MA, Jouhar R, Ahmed N, Adnan S, Aftab M, Zafar MS, et al. Fear and practice modifications among dentists to combat novel coronavirus disease (COVID-19) outbreak. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(8):2821. <https://doi.org/10.3390/ijerph17082821>.

Лілія Запорожець

магістрантка факультету соціальної та психологічної освіти

Марина Міщенко

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМОВАНOSTІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Важливим для майбутнього психолога є досягнення найвищого рівня розвитку мистецтва жити, що відображається передусім в інтегративному вмінні й високій майстерності у творчій побудові свого життя, розвиненій

самосвідомості й оволодінні системою засобів, методів, технологій програмування, конструювання індивідуального життя

Протягом навчання у вузі студенти-психологи, з одного боку, мають отримати належний рівень фахової підготовки – певний набір знань, умінь навичок, необхідних для виконання майбутніх професійних обов'язків, а з іншого – розвинути в собі певні особистісні якості, необхідні для даної професії.

Важливий внесок у розробку професійно-особистісної підготовки практичного психолога зроблений О. Ф. Бондаренком. Автор наголошує, що відповідна підготовка має включати в себе чотири взаємопов'язаних аспекти:

- первинний відбір професійно придатних кандидатів;
- побудову теоретичної моделі спеціаліста, яка передбачає розробку стандартів (норм і нормативів), вимог до особистості і діяльності практичного психолога;
- розробку змісту навчання і розвитку психологів-практиків;
- розв'язання проблеми власне професійного самовизначення фахівців (проблеми професійної ідентифікації) [1, с. 134].

Побудову теоретичної моделі будь-якого фахівця, в тому числі і психолога-практика, О. Ф. Бондаренко вважає неможливою і некоректною без врахування соціальних витоків, соціальної «органіки» даної професії, без аналізу особливостей включення носія даної професії в соціум, оскільки фахівець є ланцюгом реалізації всієї сукупності суспільних та функціональних зв'язків. Виступаючи суб'єктом діяльності в системі суспільних відносин, він репрезентує себе на різних рівнях залежно від характеру суспільних відносин, виробничих функцій та суб'єктивного прояву персоніфікованих соціальних відносин [2].

Основу другого рівня аналізу складає набір і здатність до здійснення трудових операцій практичного психолога, які визначаються кваліфікацією фахівця. Якщо на цих рівнях фахівець-психолог виступає як втілення своєї соціальної ролі, то третій рівень передбачає виділення самої суб'єктності фахівця з загальної позаособистісної системи детермінації його діяльності, такий його прояв, який вимагає персоналізації [2, с. 136]. І психолог на цьому рівні виступає в якості самого себе, представляючи свої особистісні способи розв'язування психологічних проблем, які виникають у світі людських стосунків. Власне, це і є те, що, як вважає О. Ф. Бондаренко, називають «функціональною особистістю» фахівця-психолога [2, с. 137].

Зміст підготовки практичних психологів В. Г. Панок вбачає у трирівневому розподілі: загальнопсихологічна, спеціально психологічна та спеціалізація у певному виді практичної психології. Кожен із рівнів підготовки практичного психолога має відрізнятися від інших специфічним способом організації та подання знань [3]. Саме на рівні спеціалізації у певному виді практичної психології основою навчання, вказує автор, є життєва ситуація, а результатом виступають певні практичні навички і вміння, володіння набором технік, технологій та професійних дій [3].

Отже, у професійній діяльності практикуючого психолога важливу роль відіграє підструктура «знання». Мало сказати, що спеціаліст повинен володіти певною сумою знань, вони ще мають бути спеціально організованими і мати певну структуру. Основою професійної діяльності психолога, як відомо, є життєва ситуація, в якій опинився клієнт і яку психолог має проаналізувати, оцінити та скоригувати. До такої роботи залучаються усі наявні знання, життєвий і професійний досвід, інтуїція.

Література

1. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика : учебное пособие для студентов старших курсов психологических факультетов и отделений университетов. К. : Укртехпрес, 1997. 216 с.

2. Бондаренко А. Ф. Социальная психотерапия личности (психосемантический подход). К. : КГПИИЯ, 1991. 189 с.

3. Панок В. Г. Зміст підготовки практичного психолога. *Основи практичної психології : підручник* / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. К. : Либідь, 1999. С. 236–242.

Валерій Зливков

*кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач лабораторії методології і теорії психології
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Життєва історія є важливим елементом становлення ідентичності і, як ми вже зазначили вище, автобіографічна пам'ять при цьому грає суттєву роль. Процес, за допомогою якого складається схема життєвого сюжету, аналогічний схемі інших концептуальних схем, так інтрапсихічна еволюція, пізнання (в даному випадку спогади та інтерпретаційні зв'язки) формуються та закріплюються, коли їх неодноразово усвідомлюють., а поодинокі спогади зберігаються, тому що ми думаємо і говоримо про них, при цьому, говорячи про спогади, ми починаємо думати в оповіді. Аналогічно, чим частіше переказуються спогади, тим більше вони інтегруються у добре сформовані історії. Ми пропонуємо, що схеми життєвих сюжетів формуються за допомогою аналогічних процесів, як залишок багаторазових розмов, мислення та роздумів про події свого минулого, через які події пов'язані з іншими і з собою. Тимчасова узгодженість та культурна концепція біографії – це основний шаблон, індивідуальне значення, що виходить за рамки цього шаблону, побудовано в апіцемальний спосіб через формування пояснювальної та тематичної узгодженості: події та періоди життя стають все більш інтегрованими та абстрактними з неодноразовим автобіографічним обґрунтуванням. У табл. 1. наведено приклади функцій спогадів та схеми історій життя.